

> IN MEMORIAM

Marko Kremžar

(1928–2021)

Dr. Marko Kremžar je eden tistih redkih Slovencev, ki jim je bilo dano preživeti najtežje trenutke slovenske zgodovine – nato pa razviti izpolnjeno in ustvarjalno življenje misleca, šolnika, pisatelja in politika, življenje ene osrednjih osebnosti slovenske politične emigracije, iz katerega so prejeli in bodo še zajemali številni Slovenci po svetu in doma.

Bralci verjetno vedo, da je imel dr. Kremžar dva brata, ki sta bila oba ubita v času vojne in revolucije: brat Marjan, duhovnik, je bil ubit v Srbiji, ko je duhovno skrbel za izseljene Slovence; brat France je skupaj s pesnikom Balantičem zgorel v domobranski postojanki v Grahovem. Tudi Marko se je, še mladoleten, pridružil domobrancem, izkusil izdajstvo Angležev, strahote taborišča v Škofovih zavodih, sodnijske zapore, zavod za prevzgojo, nato umik čez zasnežene Karavanke in več let taboriščne priprave na usodo emigranta, dokler ni leta 1949 prišel v Argentino, kjer je bilo treba začeti iz nič.

Marko Kremžar in njegovi sopotniki so v emigraciji, daleč od doma, naredili čudovite stvari – toda v resnici ne iz nič, marveč iz spomina na pobite brate in prijatelje; iz zavesti poslanstva in pričevanja o veliki preizkušnji; iz aktivnega nadaljevanja slovenskega krščanskega izročila; iz zagnane in pogumne, osebno živete udeležbe v času, svojem in skupnostnem slovenskem času ...

Tako je življenje dr. Kremžarja postalo obsežna, impresivna stavba političnega in družbenega dela za slovensko skupnost v Argentini in za zgodovinsko Slovensko ljudsko stranko v emigraciji; zaslužen je bil za vzpostavitev slovenskih izobraževalnih ustanov v Buenos Airesu, zlasti znamenitega Slovenskega srednješolskega tečaja ravnatelja Marka Bajuka (1960), ki deluje še danes; ustvaril je pomemben opus socialno-politične misli, literarnih in memoarskih del s spomini na revolucijo, begunstvo in zdomstvo. Trajno pomembna je njegova misel, ki jo razvija v knjigi *Prevrat in spreobrnjenje* (1992) in drugih spisih, da brez osebne moralnega spreobrnjenja težko spoznamo resnico, tudi zgodovinsko resnico. Naše spoznanje in delovanje sta odvisna od spreobrnitve srca.

Delo dr. Kremžarja je bilo zato sprva pomembno predvsem za slovensko skupnost v Argentini in za slovensko politično emigracijo; tako se je zdelo. Ob njegovi smrti pa z več distance vidimo, da je njegovo delo imelo občeslovenski pomen, da je pomembno za nas vse. Njegova prizadevanja, da je SLS v emigraciji v teku dolgih svinčenih desetletij vzdrževala stike s krščansko-demokratskimi strankami v zahodni Evropi, jih seznanjala s stališči Slovencev in tako pripravljala podporo osamosvojitvi; njegovo posredovanje pri argentinski vladi v času slovenskega osamosvajanja – vse to ima trajno vrednost, ker je vgrajeno v temelje obstoja sloven-

ske države. Na znanstvenem področju je posebej pomembna njegova monografija *Izhodišča in smer katoliškega družbenega nauka* (1998), ki je izjemno aktualna danes in v prihodnje, saj ponuja krščanski družbeni nauk životvorne odgovore na razne probleme sedanjosti. Danes se večkrat omenja le solidarnost, toda prav tako pomembna načela – še posebej za Slovence – so tudi subsidiarnost, vzajemnost, pravičnost.

Dr. Kremžar je bil velik realist, znotraj svojega realizma pa izjemno svetel in optimističen človek. Spomnim se nekega pogovora, ki se je dotikal raznih težav in (po mojem tedanjem mnenju) slabih izglede slovenske prihodnosti. Prijazno in vedro, a prav tako energično me je zavrnil: »Kje pa, prepričan sem, da je pred Slovenci še veliko več prihodnosti, kakor pa imajo za sabo preteklosti!« Na ta stavek dr. Kremžarja se večkrat spomnim, ko me dajejo slabe misli. Stavek z veliko težo, ki mu daje veljavo življenje, izpolnjeno z dobro uporabo časa in delom – pa tudi z resnim duhovnim življenjem.

Marko Kremžar je bil, čeprav o tem skorajda ni govoril, tudi človek intenzivnega duhovnega življenja: velik pomen je pripisoval molitvi za zadoščevanje grehov, zadostilni molitvi za zlo, storjeno v slovenski zgodovini in delujoče v spremenjenih oblikah še danes ... Njegovo svetlo prepričanje o slovenski prihodnosti – kdo ve, od kod se je bolj napajalo: iz Kremžarjeve vitalne in delovne osebnosti ali iz njegove trdne vere?

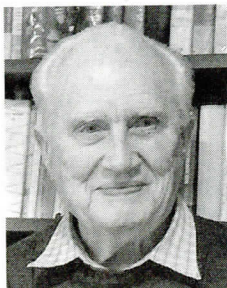
Vsekakor je na tem ozadju zrasel v osebi Marka Kremžarja izjemen lik spoprijema Slovenca s krivično zgodovino – da, lik zmage nad njo, ki jo človeku omogoča duhovno življenje, notranja svoboda, odgovorna raba pameti in svobodne volje. To zgodovino je skušal tudi razumeti, vse življenje je stal v nji in jo premišljeval – še njegov zadnji članek v *Zavezi* (št. 117) preučuje prav mogoča ozadja angleške izdaje domobrancev v Vetrinju. Toda premagoval jo je zlasti z notranjo svobodo človeka, ki hoče udejanjiti resnične možnosti svojega bitja, svojega osebnega časa in skupnosti, ob tem pa se zaveda, da stoji na Božji dlani. Tako inspirirana Kremžarjeva misel o slovenskem narodnem drevesu z deblom v Sloveniji, ki s svojimi vejami sega v svet, bo v prihodnje še bolj relevantna, ne le v zdomstvu, marveč v domovini.

Bog vam daj dobro, gospod Marko!

MATIJA OGRIN
Nova Slovenska zaveza

*"Veselite se,
vaša imena so zapisana v nebesih."
Lk 10,20*

Vsem prijateljem in znancem sporočamo, da je v petek, 11. junija, na praznik Srca Jezusovega, na svojem domu v Buenos Airesu v Bogu zaspal mož, oče, dedek in pradedek

MARKO KREMŽAR,
rojen 17. 4. 1928 v Mostah pri Ljubljani.

Za njim žalujejo
žena Pavla, roj. Hribovšek,
otroci: Marjanka in mož Marko, Veronika in mož Jože,
Andrej, Lučka ter Kristina in mož Tone
z družinami.

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki so mu stali ob strani in prelatu msgr. dr. Juretu Rodetu za duhovno oskrbo in pogrebno mašo.

Buenos Aires, Godovič, Ljubljana, Trst, Komenda.

Maša za pokojnika bo v soboto, 19. junija,
ob 19.30 v cerkvi Srca Jezusovega, v Ljubljani na Taboru.
Vabljeni vsi, ki ste ga poznali in ga cenili.

Ob tej priliki bo mogoč vpis v žalno knjigo.

Maša bo potekala ob upoštevanju ukrepov NIJZ.